

Motion till riksdagen 2009/10:K234

av Anne-Marie Pålsson (m)

Ändrade förutsättningar för riksdagsledamöternas arbete

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att motionstiden för regeringens propositioner förlängs till åtminstone en månad.
2. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten att väcka enskilda motioner i samband med avlämnandet av budgetpropositionen.
3. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ledamotsnära stödet ska omvandlas till en ledamotspeng och betalas direkt till den enskilda riksdagsledamoten.

Motivering

Enligt regeringsformen 1 kap. 4 § är riksdagens uppgift att stifta lagar, besluta om budgeten och kontrollera den verkställande makten, dvs. regeringen.

Att stifta lagar och besluta om budgeten är i första hand en fråga för de partier som utgör regeringsunderlaget, medan den kontrollerande funktionen primärt utövas av oppositionspartiernas företrädare i riksdagen. Konstitutionsutskottets granskning, riksrevisionens granskningsrapporter och frågor och interpellationer till statsråden är exempel på hur denna kontrollfunktion kan utövas. Men kontrollen utövas också genom en noggrann analys av de förslag som regeringen lägger fram för beslut i riksdagen.

Kontrollfunktionen är central för demokratins funktionssätt, men mer sällan massmedialt intressant. Det är kanske en förklaring till att det i dagsläget satsas för lite resurser på detta. Istället används riksdagen, av partierna och de valda ombuden, mer som en plattform för att föra ut sin egen politik. Det stora antalet motioner – i snitt 10 motioner per riksdagsledamot – som årligen väcks ger klara belägg för detta.

Fel! Okänt namn på

Trots alla de förslag som läggs fram i de enskilda motionerna går i stort sett alla riksdagsbeslut i den riktning som utskottet föreslår – dvs. regeringens väg. När så få förslag vinner riksdagens gillande kan man undra varför så mycket möda läggs på att skriva alla dessa motioner som ändå bara röstas ner. Och detta särskilt som regeringen i det fall riksdagen bestämmer sig för att stödja ett förslag, inte behöver följa det.

Sverige är faktiskt ett av de få länder som låter riksdagsmännen motionera fritt. Denna rättighet bör tas bort, inte bara mot bakgrund av den behandling som motionerna får i kammaren utan lika mycket på grund av motionernas karaktär. Ofta rör de lokala och regionala aspekter varför frågorna ägs av kommuner och landsting. För förslagsställaren är syftet med dem primärt att påkalla den lokala pressens uppmärksamhet och att inför sin valkrets markera närvaro och ”flit”.

Till detta kan läggas att inte ens i det fall en enig riksdag – mot alla odds – skulle ställa sig bakom en motion har regeringen någon skyldighet att rätta sig efter den. Så är grundlagen skriven.

Huvuduppgiften måste istället vara att kontrollera regeringsmakten. Men för att denna ska kunna utföras på ett meningsfullt och effektivt sätt måste de rätta förutsättningarna för detta skapas. Utöver den här föreslagna avskaffade motionsrätten, vill jag peka på två andra åtgärder.

För det första måste motionstiden på regeringens propositioner förlängas. Detta gäller särskilt sådana propositioner som inte föregåtts av parlamentariska utredningar eller som gäller EU-direktiv som ska införas i svensk lag. Den idag korta motionstiden – 14 dagar – innebär att riksdagens ledamöter får blott 14 dagar på sig att läsa propositionen, tänka igenom dess innehåll, bedöma de framlagda förslagen och formulera sin syn på dessa. Regeringen kan ha haft år och de bästa experterna till förfogande att utreda frågan och formulera förslagen.

Riksdagsledamoten ska göra detta inte bara på mycket kort tid utan även med begränsade resurser till sitt förfogande. Riksdagens reella möjligheter att kontrollera regeringen blir därmed begränsad och innehållet i motionerna, som sammanfattar de olika partiernas granskning, reduceras inte sällan till ytligt tyckande och politiska floskler. Risken är särskilt stor om den framlagda propositionen innehåller förslag på komplicerade lagtekniska förändringar på specialområden.

En förlängning av motionstiden till låt säga en månad ger riksdagsledamoten rimligare möjligheter att kontakta olika experter för att låta dem ge sin syn på den aktuella frågan och att utifrån dessa utlåtanden formulera sin (partiets) syn på regeringens förslag. Konstruktiv granskning även av detaljer är viktig, ty utformningen av dessa kan ha en enorm räckvidd.

Men det räcker inte med mer tid. Också bättre användning av de ekonomiska resurser som ställs till riksdagsledamöternas förfogande måste till.

För att resursförstärkningen ska få full effekt, är det nödvändigt att resurserna följer den enskilde riksdagsmannen. Att som idag betala ut stödet i sin helhet till de enskilda partierna är ingen bra lösning, ty det innebär att frågan om hur stödet ska disponeras bestäms på central nivå (partiet) och inte av den som ska ta del av det (riksdagsledamoten). De enskilda riksdagsmännen har

Fel! Okänt namn på

behov av olika stöd, en likriktning av detta riskerar att minska deras möjligheter att fullgöra sina uppdrag på bästa sätt.

Över huvud taget kan det synas egendomligt att den enskilda riksdagsledamoten som är betrodd att stifta lagar och fatta andra viktiga beslut med stor räckvidd för både landet som helhet och den enskilda individen inte ges ett eget budgetansvar för hur de tilldelade resurserna i ledamotsstödet ska användas.

En individuell dispositionsrätt av ledamotsstödet kan dock missbrukas: tjänster köps av närstående, privata resor, bara för att nämna två exempel. Regler för hur stödet får användas måste därför utformas. Även andra problem kan uppstå som följd av denna ordning. Hur ska anställningskontraktet se ut om en riksdagsman anställer en handläggare? Och hur ska finansieringen av genuint gemensamma funktioner inom partiet lösas?

Mot bakgrund av vad som ovan sagts bör den enskilda ledamotens motionsrätt i samband med avlämnandet av budgetpropositionen tas bort, motionstiden på regeringens propositioner förlängas och det ledamotsnära stödet omvandlas till en ledamotspeng. Den sammantagna effekten av dessa åtgärder är en förstärkning av riksdagsmannens ställning och riksdagens kontrollmakt. Man kan också räkna med en allmän vitalisering av riksdagens arbete i stort.

Stockholm den 28 september 2009

Anne-Marie Pålsson (m)